

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum IV. Decretalium, per viginti, & unum Titulos distributum, De
Sponsalibus, Et Matrimoniis, eorumque impedimentis, ac dispensationibus,

...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1702

§. 4. Quos juris effectûs producant Sponsalia de futuro?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73058](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73058)

afferat uterum gravidum, vel hujus periculo proximo se exponat, non prohibet fides sponsalicia de futura corporis traditione; sed iustitia, quæ prohibet, alteri per se damnum afferre. Et ideo in ejusmodi casu solum *injustitia* exponenda foret, si quæ innocenti, ex tali alterius lapsu, eveniret, quin sit obligatio aperiendi *circumstantiam Sponsalium*. Hanc enim injuriam deberet explicare, esto fornicata esset ante Sponsalia, & deinde prolem ex alio conceptam afferret alteri, qui contracto post ejus delictum cum ea matrimonio innocenter putaret suam.

Pro eo, quod quidam ex jure civili afferunt, *rem habere cum alterius Sponsa, esse adulterium*, ex L. *Uxor. 13. C. ad leg. Jul. de adulteriis*, ubi dicitur: *Div. Severus, & Antoninus rescripserunt, etiam in Sponsa hoc idem vindicandum*; quia neque matrimonium qualecunque, neque *spem matrimonii* violare permittunt; ubi aperte de Sponsalibus de futuro sermo est. Nam Sponsalia de presenti, non spes matrimonii, sed *matrimonium* ipsum dicuntur; responderetur, hinc aliud non haberi, quam concedi vindictam sponso, non ratione *adulterii* (cum in dato casu nullum sit) sed ratione sibi illata aliqualis injuriæ ex quadam infamia, per Sponsam flagitiosam sui prostitutionem, redundante in sponsum. Unde ibi *fornicatio sponso* dicitur *adulterium*, non in re, ut ostensum est; sed solum quoad effectum juris, concedentis facultatem accusandi Ream, ad vindictam.

189. Basilus Pontius rursus carpit Patrem Sanchez, ac prorsus immeritò illum erroris arguit, dicens: *errat autem turpiter P. Thomas Sanchez*, cum in dicta lege nomine *sponsa* intelligit *desponsatam per verba de presenti*. Hoc sanè immeritò imponit Pontius tanto Viro. Quando enim nomine *sponsa* intelligit *desponsatam de presenti*, non loquitur de Lege. 13. quam adducit pro prima probatione sententiæ volentis per concubitum sponsæ cum alio, committi adulterium; sed loquitur de secunda probatione ejus sententiæ, desumpta ex lege. 1. quæ Hispanico idioma adducta in terminis loquitur de *desponsata cum altero*; ubi verissimè nomine *sponsa* intelligitur *alteri desponsata de presenti*, nondum cognita, ut evidenter patebit cuili-

bet, legenti P. Sanchez in loco, quem ex illo allegat Pontius, nimirum l. 1. *hic D. 2. n. 3.* ubi respondet ad illas probationes relatas ibid. n. 1.

§. 4.

Quos juris effectus producant Sponsalia de futuro?

Resp. quòd duos, qui potissimum considerantur; primus est, quòd in quolibet sponso inducant impedimentum impediens, non autem dirimens matrimonium cum alia, vel alio, non dissolutis legitime sponsalibus prius initis. Nam, stantibus sponsalibus cum Berta, *matrimonium contrahere cum alia*, est contra fidem datam Bertæ consequenter illicitum; ergo Sponsalia de futuro cum una impediunt matrimonium cum alia, nisi prius ritè dissolvantur. Quare licet contra fidem datam primæ sponsæ, contrahens per verba de presenti, *valide* contraheret; *illicite* tamen ageret, & ad injuriam illatam primæ compensandam, etiam à Judice compelli posset. Alter Sponsalium effectus est, quòd producant impedimentum dirimens matrimonium contrahendum à quolibet sponso cum consanguineis alterius, quòd vocari solet *impedimentum publicæ justitiæ*, seu *honestatis*; ex eo sic dictum, quòd regulariter minus decens, ac justum videatur, ut sponso in uxorem habeat sponsæ suæ consanguineam; vel sponsa in maritum consanguineum sui sponsi. Nam, cum in *contrahendis matrimoniis attendi debeat, non tantum, quòd licet, sed etiam, quòd justum est, seu decet*. L. *semper ff. de Ritu Nupt.* ideo Ecclesia illam propinquitatem ex Sponsalibus descendente, impedimentum matrimonii *valide* contrahendi constituit, & nomine *justitiæ*, seu *honestatis* publicæ insignivit; præsertim, ut caveret mala, quæ non raro nascebantur ex eo, quòd consanguineus sponsi, hujus sponsam, sibi in uxorem præriperet.

Prima igitur quæstio est, quid sit impedimentum publicæ honestatis? Resp. quòd sit *propinquitas*, ex sponsalibus *proveniens*, vim dirimendi matrimonium *trahens ex Ecclesiæ constitutione*. Sic Pyrrhus Corradus in *Praxi dispens. Apostol. l. 7. c. 1. n. 32.* clarius dicitur: *propinquitas personarum*

narum ex sponsalibus orta, vi cuius neuter sponsorum, matrimonium valide potest contrahere cum consanguineis alterius. Hæc propinquitas attenditur penes sponsum cum consanguineis sponsæ; & penes sponsam, cum consanguineis sponsi, non omnibus, sed solum in certo gradu, de quo infra. Vocatur autem hoc impedimentum *propinquitas* sponsi cum consanguineis sponsæ, & è contra, quia per Sponsalia (quæ vel sunt inchoatio matrimonii, vel ipsum matrimonium ratum, sed nondum consummatum) quilibet sponsorum propinquat, seu accedit ad fines sanguinis alterius sponsorum, inchoando quasi cum ejus consanguineis affinitatem, quæ confurgit matrimonio consummato.

192. Quæstio secunda est, an, & quo jure impedimentum publicæ honestatis dirimat matrimonium? ad. 1. Resp. de hac quæstione agi diversis locis hujus tituli, & 1. in c. *Juvenis 3. h. t.* deinde in 7. c. *ad audientiam. 4. eod.* ubi Alexander III. Papiensis Episcopo sic rescribit: ad audientiam nostri Apostolatus pervenit, quod, cum H. Papiensis civis filiam suam cuidam filiorum L. vellet dare Uxorem, juravit, quod si ille habere eam casu aliquo interveniente non posset, alteri filio, quem de alia Uxore genuerat, eandem matrimonio copularet. Contractis autem à filio priore sponsalibus, quidam consanguinitatem inter eos esse juramenti interpositis firmaverunt, ideoque præfatus H. eandem dari alteri filio nititur, ut juravit. Sed quoniam scriptum est, quod *sponsam fratris frater habere non potest*: mandamus, quatenus eum suum implere propositum non permittas; sed, ut poenitentiam agat de illicito juramento, monitione præmissâ, ecclesiasticâ districtione compellas.

Tertiò in c. *sponsam. 8. eod.* ibi: *sponsam alterius* (maximè si est nubili ætati proxima) nullus consanguineorum aliquo modo sibi potest matrimonio copulare, id quod etiam dicitur in c. *unico, eod. in 6.* Quarto in c. *Duo pueri 12. de Desponsat. impuber.* ubi, ut habet summa, ex decreto Clementis III. dicitur, quod *sponsalia contracta cum minore septennio, per cohabitationem post septennium convalescant, & inducant publicæ honestatis justitiam.* His accedit Tridentinum Sess. 24. de Reform.

matr. c. 3. cuius verba referemus infra n. 197.

Ad 2. Resp. quòd hoc impedimentum non sit juris naturalis, aut divini, sed solius juris Ecclesiastici; cum nullo jure naturali, vel divino scripto, aut tradito, sed solâ Ecclesiæ constitutione, probari possit, imò oppositum, salvo jure naturali, vel divino steterit. Hinc sequitur. 1. infidelem, quantum est ex hoc capite, licet ac valde prioris sponsæ de futuro sororem, vel matrem ducere, (nam infideles legibus Ecclesiæ non ligantur) & quidem etiam post susceptum Baptismum, si prima Sponsalia de futuro in infidelitate contraxit, quia ex illis natum non est hoc impedimentum in illo; ut pote necdum eo tempore subiecto Ecclesiæ.

Quæstio tertia est, inter quos oriatur hoc impedimentum ex sponsalibus? Resp. quòd nascitur solum inter sponsum, & consanguineos sponsæ; item inter sponsam, & consanguineos sponsi, prout colligitur ex præcitatis capit: unde hoc impedimentum non contrahunt *consanguinei sponsi, cum consanguineis sponsæ, vel è contra.* Nam hoc impedimentum non contrahitur ab ulla persona respectu alterius, nisi una ex illis sit, quâ mediante hoc impedimentum inducitur, arque adeò nisi ex illis una sit sponsus, vel sponsa; si autem consanguinei sponsi cum consanguineis sponsæ comparentur, nullus ex illis est, quo mediante hoc impedimentum inducitur; in sponsum enim inducitur mediante sponsâ, respectu consanguineorum sponsæ; & in sponsam mediante sponso, respectu consanguineorum sponsi; ergo quantumcunq; seclusis sponsis, eorum consanguinei ad invicem comparentur, nunquam erit hoc impedimentum inter eorum consanguineos ad invicem comparatos. Si autem quæras, an, quando diximus hoc impedimentum contrahi à quolibet sponsorum cum consanguineis alterius, sub nomine *consanguineorum* intelligantur etiam *illegitimi*? v. g. spurii? Resp. quòd sic; quia per hoc non fit, quòd non descendant verè ex eodem sanguine. Hinc sicut sub impedimento consanguinitatis, sic etiam in hoc casu sub nomine consanguineorum veniunt etiam illegitimi & spurii; sic Vivianus in Praxi juris Patronatus apud Pyrrhum Corrad.

1. 7. e. 1. Hinc coll. hoc impedimentum à sponſis non contrahi etiam cum affinis alterius sponſi. Nam iura ſolùm loquuntur de *conſanguineis* sponſi, & sponſæ, quales non ſunt *affines* eorum, quã tales; ita Sanchez cit. *D. 68. n. 3.* Ex quo ſequitur, quòd Titius poſſit in Uxorem habere Bertam; & Titii frater Bertæ ſororem. 2. quòd Titius poſſit in Uxorem habere Cajam, & filius Titii Cajæ filiam ex alio Viro ſuſceptam. 3. quòd filia Caji poſſit in maritum habere ſuæ novercæ filium ex alio Viro &c. Nam in dictis caſibus ſoli conſanguinei ſponſorum matrimonium ineunt, inter quos hoc impedimentum non extat.

195. Quæſtio quarta, an hoc impedimentum ſit *perpetuum*? ſeu, quòd idem eſt, an, ſi moriatur illa perſona, quã mediante hoc impedimentum cum ejus conſanguineis fuit inductum, etiam ipſum hoc impedimentum extinguitur, vel nihilominus adhuc, etiam poſt ejus mortem, remaneat? Reſp. de hoc agi in c. 14. *ſi quis Uxorem* 27. q. 2. ubi Gregorius Papa ait: *ſi quis Uxorem deſponſaverit, vel eam ſubarrhaverit* (quanquam poſtmodum perveniente die mortis ejus nequiverit eam ducere in Uxorem) tamen nulli de conſanguinitate ejus licet accipere eam in Uxorem. Quod ſi inventum fuerit factum, ſeparetur omnino. Sic etiam habetur c. 15. immediate ſequenti ibi: *ſi quis deſponſaverit Uxorem, vel ſubarrhaverit, & ſive præveniente die mortis, ſive irruentibus quibusdam aliis caulis minime eam cognoverit, neq. ejus ſuperſtes frater, neq. ullus de conſanguinitate ejus eandem ſibi tollat in Uxorem ullo unquam tempore.* Et hoc extende ſic, ut præcedat, licet ea Sponſalia de futuro, vel præſenti, contracta ſint per Procuratorem. Sic Vincentius de Juſtis L. 2. de diſpenſat. Matrimon. c. 8. n. 5. quia etiam ſic celebrata ſunt vera Sponſalia, & naturaliter firma.

196. Quæſtio eſt quinta, unde naſcatur impedimentum publicæ honeſtatis? Reſp. ad hanc quæſtionem Bonifacium VIII. ut dicitur c. *unico*, de Sponſalibus, in 6. ſic reſpondiſſe: *Ex Sponſalibus puris, & certis, quavis ratione ſint nulla, dummodò non ſint nulla ex defectu conſenſus, oritur efficitur ad impediendum, & dirimendum ſe-*

quentia Sponſalia, vel matrimonia; non autem ad præcedentia diſſolvendum, impedimentum juſtitie publicæ honeſtatis: & infra: ille verò, qui Sponſalia cum aliqua muliere ſub conditione contraxit, ſi poſtmodum ante conditionis eventum cum alia prioris conſanguinea per verba contraxerit de præſenti, cum ſecunda remanere debet; cum ex Sponſalibus conditionis ante conditionem extantem, ſicuti conſenſum non habentibus, & incertis, nulla publicæ honeſtatis juſtitia oriatur.

Quia verò jure novo Concilii Tridentini, Seſſ. 24. de Reform. Matrim. c. 3. circa prædictam diſpoſitionem, aliaque jura, propter graves cauſas quædam moderatio illorum appoſita eſt, verba Tridentini ſubjungo, quæ ſic habent: *Juſtitie publicæ honeſtatis impedimentum, ubi Sponſalia quacunque ratione valida non erunt, ſancta Synodus proſus tollit: ubi autem valida fuerint, primum gradum non excedant: quoniam in ulterioribus gradibus jam non poteſt hujusmodi prohibitio abſq. diſpendio obſervari.*

Ex dictis ſequitur 1. juſtitiam publicæ honeſtatis non contrahi ex Sponſalibus conditionis, ſub conditione ſuſpenſiva, ante conditionis eventum; ut pat. ex cit. c. *unico* ibi, ex Sponſalibus conditionalibus ante conditionem extantem, nulla publicæ honeſtatis juſtitia oriatur. Et idè Titius, qui Sponſalia ſub conditione celebravit cum Bertæ, validè ducit Bertæ matrem, Sororem, aut filiam, ante conditionis eventum. Neque in hoc aliquid mutavit Tridentinum.

Sequitur 2. juſtitiam publicæ honeſtatis non contrahi ex Sponſalibus incertis; ut, ſi quis promiſit Patri unam duarum filiarum ſe ducturum. 1. ex cit. c. *unico* ibi, ex Sponſalibus certis. item §. *ille P.* ibi: *cum ex Sponſalibus incertis.* 2. quia talis promiſſio, licet acceptata à puellis, ad ſummum conſtituit Sponſalia ſolum conditionata, cum qualibet determinatè, ex ſuppoſitione, quòd non ducat alteram; ſed Sponſalia conditionata, quæ talia, hoc impedimentum non inducunt, ex n. præced. præſertim, cum promiſſio mutua non faciat Sponſalia ſimpliciter, niſi ſit inter perſonas certas, & determinatas.

Sequi-

200. Sequitur. 3. iustitiam publicæ honestatis non contrahi ex Sponsalibus, vel de futuro, vel de presenti *in præjudicium*, v. g. cum consanguinea primæ sponsæ; sed intellige, solum quoad effectum juris ex Ecclesiæ constitutione dirimendi matrimonium promissum primæ Sponsæ. Constat ex cit. c. unico. ibi: *Quare ille, qui Sponsalia purè, ac determinatè cum aliqua muliere contraxit, & postmodum cum secunda prioris consanguineâ, idem fecit, ex priorum Sponsalium vigore (quibus per publicæ honestatis iustitiam minimè derogatur) ad matrimonium contrahendum cum prima remanet obligatus.* Ubi vides, ex secundis hinc Sponsalibus, cum consanguinea primæ contractis, nasci quidem iustitiam publicæ honestatis, seu *propinquitatem sponsi, cum prima sponsa*; sed, non juris effectum, ut propterea matrimonium cum prima contrahendum dirimat.
201. Illud tamen not. quòd, si sponsus contraxit Sponsalia secunda cum consanguinea primæ sponsæ in gradu prohibito, & hanc cognovit, nec possit habere secundam propter impedimentum iustitiæ, publicæ honestatis ex primis Sponsalibus; nec primam, propter affinitatem cum illa contractam ex copula cum secunda, quæ ponitur consanguinea primæ, in gradu prohibito; his generaliter præmissis.
202. Quæstio 6. est, an iustitia publicæ honestatis contrahatur ex Sponsalibus etiam invalidis? Resp. ante resolutionem attendi debere, ex quo capite nullitas, seu invaliditas oriatur? Nam hoc provenire potest, vel ex defectu consensûs ad valorem Sponsalium requisiti (ut, si contracta sint ex errore, vel ex metu, consensum vitiantem) vel an contracta sint cum alio impedimento dirimente? quibus positis. Dicendum, aliud esse de jure antiquo, aliud de jure novo. *Jure antiquo* contrahebatur ex Sponsalibus etiam invalidis, quando invaliditas non fuit ex defectu consensûs, ut constat ex cit. c. Unico ibi: *Ex sponsalibus, etiam si quavis alia ratione nulla sint (dummodo non sint nulla ex defectu consensûs) oritur efficax impedimentum, ad dirimendum sequentia Sponsalia, vel matrimonia, non autem ad præcedentia dissolvendum, impedimentum iustitiæ publicæ honestatis.* Hoc autem videtur limitandum, ut non procedat quoad efficaciam, dirimendi matrimonium cum 1. Sponsa de futuro, propter Sponsalia secunda invalidè contracta, cum ejus consanguinea, in gradu prohibito, prout dictum est n. 363.
- Dixi *jure antiquo*. Nam jure novo 203. CC. Trid. Sess. 24. dereformat. matrimonii c. 3. hoc impedimentum non contrahitur ex invalidis Sponsalibus de futuro, ex quacunque demum causa invaliditas, seu nullitas illa proveniat; saltem si talis invaliditas publica sit, ut patet ex Concilii verbis in n. 197. Et ita tenet communis: Sanchez tamen L. 7. Matr. D. 68. n. 14. vult Tridentinum esse intelligendum solum, de *Sponsalibus publicè invalidis*, adeoque, quando nullitas non est publica, censet, nasci hoc impedimentum ex Sponsalibus invalidis ex alio, quam consensus defectu. Hinc docet, si invaliditas provenit ex impedimento solum occulto, etiam hodie, & jure novo, ex ejusmodi Sponsalibus invalidis, nasci impedimentum publicæ honestatis, quod etiam tenet Vincentius de Justis l. 2. Dispens. matr. c. 8. à. n. 24.
- Sed, contrarium est probabilius: quia 204. Trident. cit. expressè dicit; illud non contrahi, *ex Sponsalibus invalidis, ex quacunque causa sint invalida*; ergo etiam si sint invalida ex causa *occulta*; nam & hæc est aliqua causa invaliditatis; sic Rebellus de Obligat. Justitiæ lib. 3. q. 14. Castropal. D. 4. de sponsi. punct. 10. n. 9. & alii. Nec obstat quod opponit P. Sanchez, & alii dicentes; hoc impedimentum ab Ecclesia fuit statutum, ut vitaretur *publicum scandalum* ex eo, quòd quis sponsam sui consanguinei haberet in Uxorem; atqui hoc non caveretur, si ex Sponsalibus publicè validis (licet occultè invalidis) hoc impedimentum non proveniret; ergo. Resp. enim verum esse, quòd illa ratio fuerit Ecclesiæ in principio ad statuendum hoc impedimentum; cum autem Ecclesia successu temporis experientiâ didicerit, ex illa multitudine prohibitionum, & hujus impedimenti tantâ extensione, magna nasci incommoda, & inconvenientia, multò jam præponderantiora, prout idem Concilium loquitur in c. 3. de quo n. 197. idèd priorem prohibitionem restrinxit ad sola Sponsalia valida, rejectis *invalidis, ex quacunque demum causa* invaliditas proveniret;

niret; neque timendum est scandalum, sicut nec timetur ex aliis ejus restrictionibus, ubi hoc decretum Tridentini notum est. Ergo.

105. Porro, cum concilium ibi *indefinitè* loquatur de sponsalibus, non distinguendo, an solum intelligat sponsalia de futuro? an etiam de presenti? aliqui Doctores decretum illud *indefinitè* acceperunt, & dixerunt, impedimentum publicæ honestatis, vi hujus decreti, non contrahi, etiam ex sponsalibus de presenti, ubi valida non sunt; nec extendi ampliùs ultra primum gradum. Verum contrarium declaravit Pius 5. in sua constitutione, quæ incipit: ad Romanum, ubi declarat, decretum illud Trid. intelligi solum quoad sponsalia de futuro: in Sponsalibus autem de presenti hoc impedimentum adhuc durare in omnibus illis casibus, & gradibus, in quibus ante prædictum decretum Tridentini jure veteri productum fuit. Ex hoc sequitur, jure novo, & de facto, Titium (quantum est ex hoc capite) licitè ac validè contrahere matrimonium cum Berta, licet ipse prius, cum matre, sorore, vel filia Bertæ contraxerit Sponsalia de futuro, sed invalidè, propter impedimentum, ob cujus existentiam ea Sponsalia invalida fuerunt; quia ex ejusmodi Sponsalibus non contrahitur justitiæ publicæ honestatis cum Berta; hæc enim jure novo solum contrahitur ex Sponsalibus validis, ut constat ex Trid. loc. cit.

§. 5.

An justitiæ publicæ honestatis contrahatur ex Sponsalibus, principio validis, sed mutuo consensu legitime dissolutis?

206. In hac quaestione duplex est sententia; prima est affirmantium; pro qua citatur Sanchez. l. 7. Matr. d. 68. à n. 21. & complures alii, propter quandam declarationem Cardinalium, quam refert Pyrrhus Corradus l. 8. dispens. Apostol. c. 7. n. 14. cui, præter complures accedit Fagnanus in c. ad audientiam, de sponsalibus. n. 29. ubi ait: ad hanc quaestionem: an sponsalibus validè ab initio contractis, deinde mutuo consensu dissolutis, sit sublatum impedimentum justitiæ publicæ honestatis? pluries
Tom. IV.

propositam, ac maturè examinatam, Congregationem Cardinalium sub die 6. Julii 1658. censuisse, non esse sublatum; cujus sententiæ una cum rationibus hinc inde deductis, & recentioribus ejusdem Congregationis in hac materia responsis, factâ relatione ad Sanctissimum, Sanctitas sua, die 10. ejusdem mensis, prædictam Congregationis resolutionem probavit, eandemq. jussit, in dubium deinceps non revocari. Idem affirmat Fr. Hieronymus Nicolius, in flosculis, seu notabilibus prædictis, impressis. 1673. Romæ V. Sponsalia, n. 6.

His accedit P. Jacobus Wex in Opusculo Canonico-Tridentino de Sponsalibus p. 1. §. 6. qui sententiâ affirmantium; impedimentum sublatum esse, n. 42. ait, carere nunc omni probabilitate. Nititur dictâ declaratione Cardinalium; & n. 38. afferit, jam tempore Urbani VIII. tres declarationes contrarias illi sententiæ emanasse, & declarationem, quæ illi utuntur pro se & à nobis afferetur infra n. 210. non fuisse, nec esse authenticam, quibus positis: sententiâ dicentium, sublatum esse dictum impedimentum, impugnat ulterius eadem ratione, quam attulimus num. præced. pro 2. probatione. Deinde n. 35. ait prædictam Voluntatem legislatoris Ecclesiastici, ac perpetuitatem impedimenti semel existentis, demonstrare videntur sat clari textus SS. Canonum, præsertim c. accessit ad presentiam. 5. de despons. Impub. ubi Alexander III. ita statuit: si puella, ante desponsationem, septimum annum compleverat, licet prædictus Vir à desponsatione ipsius puellæ ipso jure fuerit absolutus (cum ea in eum consentire noluerit, postquam ipsa ad annos pubertatis venit, ubi datur potestas resiliendi) inhonestum tamen videtur, ut matrem ejus habeat, cujus filia fuit sibi desponsata. In quo casu apertè deciditur, manere hoc impedimentum, licet præcedentia Sponsalia, non per mortem alterutrius, sed alio modo, per dissensum, nempe sponsæ, jure approbatum, dissolvantur; si ergo in isto casu, ubi jus expressè concedit potestatem, post pubertatem acquisitam, resiliendi, & per dissensum dissolvendi Sponsalia, tamen manet impedimentum publicæ honestatis ex præcedentibus Sponsalibus or-
H rum,